

Estudiants en lluita

El curs 1956-1957 prometia ésser mogut a la Universitat de Barcelona. El curs anterior havia estat ja extraordinàriament conflictiu a Madrid, sobretot arran de les batusses que havien enfrontat estudiants falangistes amb estudiants antifranquistes. El darrer trimestre de l'any 1956 a la Universitat de Barcelona s'havien donat també els primers símptomes d'inquietud estudiantil: uns primers conflictes el mes de novembre del 1956 havien posat sobre la taula les reivindicacions dels estudiants. Un full volant, datat del mateix novembre, presentava un conjunt de demandes estudiantils que reclamaven la llibertat d'expressió, de reunió, la llibertat dels detinguts, etc. El mateix mes es donava a conèixer, de manera clandestina, una carta oberta que un grup d'universitaris catalans adreçava al rector de la Universitat i a diverses personalitats, on es feia una anàlisi profunda de la protesta estudiantil, tot denunciant "la falta de llibertat" i "les formes tiràniques de govern" que regien al món universitari. També es denunciava: "És la nostra l'única universitat del món on no s'ensenya l'idioma del país on radica: la seva tradició i la seva cultura li són completament alienes." Com a conclusió, els estudiants catalans assenyalaven: "Llibertat espiritual i catalanitat són, per a nosaltres, reivindicacions inseparables."

Nova vaga de tramvies. Poques setmanes després, ja iniciat l'any 1957, el dia 14 de gener va tornar a tenir lloc a Barcelona una nova vaga de tramvies, motivada per les pèssimes condicions socials que s'estaven produint aquell hivern i per una sobtada pujada del preu dels tramvies barcelonins. Com ja havia succeït la primavera del 1951, els estudiants van tenir una participació activa en aquesta nova campanya de boicot als tramvies. I el primer dia de la vaga van organitzar una primera manifestació, convenientment reprimida per la policia, i un primer llançament de pedres contra els tramvies. Però va ser l'endemà, el dia 15 de gener, quan es van produir uns incidents violents en el recinte de la Universitat. El llançament de pedres que un grup d'estudiants va fer contra els tramvies que circulaven, el toc de

Retall de 'La Vanguardia Española' on es donava compte de les reaccions a l'assemblea d'estudiants celebrada a la UB.

El dia 21 de febrer del 1957, ara fa cinquanta anys, es va celebrar al Paraninf de la Universitat de Barcelona la primera assemblea lliure d'estudiants. Aquest esdeveniment va significar el punt d'arrencada d'un moviment estudiantil que, en els anys següents, es consolidà com una de les forces més importants en la lluita contra el règim franquista.

campanes des de la torre de la Universitat i, segons la versió oficial de la policia, els enfrontaments entre diversos grups d'estudiants amb l'excusa de la destrucció d'un retrat de José Antonio Primo de Rivera, van motivar la detenció de trenta-quatre estudiants i la decisió de la junta de govern de la Universitat de tancar les aules i suspendre les classes per uns dies.

L'assemblea lliure. Poc després d'haver-se reobert el recinte universitari, el dia 21 de febrer, se celebrà la que ha passat a la història com a primera assemblea lliure d'estudiants de la Universitat de Barcelona, una reunió, insòlita fins a aquells moments, en què uns 800 estudiants aplegats al Paraninf de la Universitat reclamaven les llibertats més elementals, la supressió del SEU, el falangista Sindicato Espanol Universitario, i la dimissió del qui en aquells moments era vicerector de la Universitat i que de fet actuava com a rector en funcions, Francisco García-Valdecasas, un personatge d'infausta memòria, futur rector de la Universitat des de l'any 1965 fins al 1969, tot coincidint amb el naixement i amb el període més combatiu del Sindicat Democràtic d'Estudiants de la Universitat de Barcelona (SDEUB). La reunió, que s'havia iniciat a partir de les 12 h del migdia, va culminar amb l'entrada de la policia a la Universitat, que de manera violenta va desallotjar el recinte, va retenir els carnets dels reunits i va detenir els estudiants que eren considerats els instigadors de la reunió.

Segons la nota oficial que va donar a conèixer la junta de govern de la Universitat el mateix dia, i que la premsa va publicar el dissabte dia 23 de febrer, les represàlies que tenien previst de prendre les autoritats davant de l'actitud estudiantil eren contundents: aquells estudiants considerats "responsables amb actitud contumaç, sense cap tipus de dubte i sense atenuants de cap classe, se'ls imposarà la pèrdua absoluta del curs i l'obertura d'expedient per determinar si procedeix san-

Assemblea d'estudiants.

ció de pèrdua de carrera o inhabilitació per als estudis". A més la relació d'estudiants sancionats es faria arribar a l'inspector premilitar superior (Milícia Universitària), perquè prengué les mesures oportunes per evitar que els estudiants afectats fessin les milícies universitàries substitutòries del servei militar. Sovint els estudiants expedientats eren enviats a l'Àfrica a fer el servei militar. Foren nombrosos els estudiants afectats per les sancions.

Però, a desgrat de les represàlies, la primera assemblea lliure d'estudiants va marcar una fita en la història del moviment estudiantil català, que a partir d'aquest moment va perdre el caràcter espasmòdic que havia tingut fins a aquell moment per mantenir una continuïtat en els seus plantejaments de lluita. De fet, els esdeveniments del curs 1956-1957 van escampar la consciència política i social entre sectors cada vegada més significatius dels estudiants universitaris. I al mateix temps van començar a penetrar a la

Universitat tot d'organitzacions d'esquerres amb una marcada ideologia marxista, com eren el Moviment Socialista de Catalunya i el PSUC. La creació de noves organitzacions, com la Nova Esquerra Universitària, o d'organismes com el Comitè de Coordinació Universitària van servir perquè en els anys posteriors es comencés a preparar el camí per a creació del SDEUB.

I Franco va canviar el govern.

Pocs dies després dels esdeveniments barcelonins, Franco canviava el govern, aparentment era un canvi menor, però va acabar tenint una gran transcendència històrica. El dia 25 de febrer del 1957 donava entrada a dos significats membres de l'Opus Dei, Alberto Ullastres i Mariano Navarro Rubio, que van assumir, respectivament, les carteres de Comerç i d'Hisenda. Eren els ministres que van inaugurar el predomini dels tecnòcrates en els futurs governs de Franco i que

van començar a adoptar les primeres mesures preestabilitzadores preparatòries dels grans canvis econòmics i socials que va experimentar el país a partir dels anys seixanta.

A aquestes altures era evident que la política autàrquica que el règim havia aplicat amb lleugers canvis des de la fi de la guerra estava exhaurida i amenaçava de tancar l'economia espanyola en un carreró sense sortida. El canvi de govern, amb la nova política econòmica que va portar a terme, pretenia ésser també una resposta a una crisi social que, com ja havia succeït el 1951, amenaçava amb una profunda explosió de descontentament de nombrosos sectors de la població. De fet, la protesta estudiantil era un símptoma d'aquesta dissidència social que amb el temps va acabar evolucionant cap a un enfrontament directe contra un règim que negava les llibertats més elementals.

Pelai Pagès i Blanch